"స్వాగ్ దిసీజ్ వాల్తేర్" అన్నారు ప్రొఫెసర్ హాంకిన్స్, వాల్తేరు రైల్వే స్టేషను దాటి టాక్సీ స్టాండు కొస్తూంటే.

సామాన్లని మోసుకొస్తున్న ఇద్దరు పీటుగాళ్ళని — పామ్మర్లి — కప్పప్పగించి మోస్తున్న హైక్లాసు జనాం మధ్య నుంచి దూసుకుపోయి టాక్సీ లాక్కొచ్చాను.

"ఎంతో సందడిగా, సంరంభంగా మానవ చైతన్య స్రవంతిలాగుంది కదూ" అన్నారు ప్రొఫెసర్.

మాథమాటిక్స్‌కీ, పొయ్‌ట్రీకి దూరపుదైనా చుట్టరికం ఉందా, లేదా అని ఆలోచిస్తూ, "మనదేహాలు భద్రంగా, మనం ఆరోగ్యంగా ఇల్లు చేరుకుంటే" అనేసి, "యూనివర్సిటీ" అన్నాను ఆరని సిగరెట్టు టాక్సీ డ్రైవరుతో.

"నో, యంగ్ మాన్! నార్మ్స్‌తో మనుష్యుల్ని కుదించి పారేసే సంఘంలో ఈ రకం ధోరణులు సహజం. మనిషికి మనిషి కొలబద్ద కానినాడు తిరుగుబాటు ధోరణే తీసుకునే షేప్ ఇదే."

"అంటే? ఈ తప్పంతా సంఘం మీదా, అది విధించిన కొన్ని కట్టుబాట్ల మీదా నెట్టేస్తారా మీరు?" ఇంక్విజిటివ్‌గానో, టీజింగ్‌గానో అడిగేశాను.

అసలు ఈ టాక్సీ ప్రయాణంలో యూనివర్సిటీ గురించి, వాతావరణం గురించి వివరంగా చెప్పి, అతని రాకకు మేమెంట్లా ఎదురు చూస్తున్నదీ కొంచెం హ్యూమర్‌బోల్సు జోడించి బాదించి, డిపార్టుమెంట్ ప్రెసిడెంట్‌గా తనని రిసీవ్ చేసుకోవడానికి వచ్చిన ఏకైక మిత్రుడు — కప్ — పార్ట్—టైమ్ స్టూడెంటుగా నాకు లభించిన వరం పట్ల నా సంతోషాన్ని వ్యక్తీకరించి, కొంచెం ఫీవర్ కాదుగాని పదుద్దేశాన్ని సంపాదిద్దామనుకుంటే—ఈ పెద్దమనిషి సోషియాలజిస్టు లాగ, సైకాలజిస్టు లాగ, ఎదిగిపోయిన ఛచంయిబలాగ సంఘం, మనిషి, తిరుగుబాటు ధోరణుల గురించి మాట్లాడుతున్నాడేమిటా అనిపించింది.

"నువ్వు తప్పు చేసినంత మాత్రాన నిన్ను నిందించాలని లేదు. అలాగని నువ్వు చేసింది తప్పు కాకుండా పోదు." దీక్షగా సిగరెట్టు కాలుస్తూ, కాజువల్‌గా నన్ను చూస్తూ అన్నారు ప్రొఫెసర్.

"మరయితే. . ." మాటల కోసం ఆగి, అతని కేసి చూస్తూ, "ఆ తప్పు చేసినవాడేం కావాలంటారు?" అన్నాను.

ఆయన ఆలోచిస్తున్నారు.

గురజాడ వారి కథ గుర్తొచ్చింది. వేశ్యలు మేజువాణీలకు పోక, వృత్తి చేయక, పెళ్ళి చేసుకునే వారూ దొరక్కపోతే ఏం చెయ్యాలన్న సరళ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పలేని ప్రొఫెసరు గుర్తు వచ్చాడు.

నవ్వొచ్చింది.

"నాచురల్ కాన్సిక్వెన్సు పనిష్మెంట్. కాని, అది పని చేస్తున్నట్లు లేదు. రోజు రోజుకీ వాటి ఫ్రీక్వెన్సీ పెరుగుతోంది."

"అంటే. . ."

"అసలు వీళ్ళని ఫ్రీగా వదిలేస్తే—"

టాక్సీని గెస్టుహౌస్‌కి గైడ్ చేసి, ప్రొఫెసర్‌ని ఒక వెల్ ఫర్నిష్డ్ రూములోకి తీసుకెళ్ళాను.

జీడిచెట్లు పూస్తున్నాయి. గెస్టుహౌసులోకి గాలులు ఆ పరిమళాన్ని మోసుకొస్తున్నాయి. పరిమళమూ, గాలీ చల్లగా ఉన్నాయి. గుండె, తనువు పులకరించాయి.

అతను ఛేంజ్ చేసుకొనేలోగా బాయ్‌ని ఎకాస్ట్ చేసి, కాంటీన్ నుంచి కాఫీ తెప్పించాను.

కాఫీలయ్యాక అతను సిగరెట్ ఆఫర్ చేస్తే, నేను పొలైట్‌గా నెగెటివ్ చేస్తే— "స్మైల్!" అన్నారు.

"ఏమిటి?" అన్నట్లు నేను చూస్తే— "కాఫీ" అన్నారు. అంటూ— "డిజపాయింటెడ్?" అని కలిపారు.

"నాట్ ఇన్ ది లీస్ట్" అనేసి, "మీరు రెస్టు తీసుకోండి. కొంచెం సేపట్లో వస్తాను" అని లేచాను.

• • •

ఆంధ్ర యూనివర్సిటీ మాథమాటిక్సు డిపార్టుమెంటు గాలరీ హాల్లో కొందరు జోక్ చేసినట్లు ఎటాచ్‌డ్ లెట్రిన్సు గల ఓ మూల హాల్లో ప్రొఫెసర్ హాంకిన్స్ ఫ్రమ్ ది అట్లాంటా యూనివర్సిటీ ఎక్స్‌టెన్సివ్ లెక్చర్లిస్తున్నారు.

మాథమాటికల్ వల్కేనో లాంటి ఆ మనిషిలో ఆశ్చర్యపరిచే సెన్సిటివిటీ ఉంది. పొర్కాటం లేదు.

మాథమాటీషియన్లకి హార్ట్ ఉండక్కర్లేదు, హాలెడ్జి కావాలన్న వాసుడి మాపట్ల యథార్థం. మెయిన్ హాల్లో మేమూ కాఫీలు తాగుతూ, సిగరెట్లు కాలుస్తూ, జోకులేసుకుంటూ, ఇంట్రికేట్ డిటెయిల్సు డిస్కస్ చేస్తున్నప్పుడు మనం ఇండియాలో ఉన్నామా అనిపించేది.

ఆ రోజు 'సోషల్ ఏస్పెక్ట్స్ ఆఫ్ మాథమాటిక్సు' గురించి మాట్లాడుతూ,

"మాథమాటిక్సు ఈ వేళ ఏకాంతజీవి అయిపోతోంది. అది దాని హార్ట్‌ని పోగొట్టుకుంటోంది. స్టూడెంట్సాఫ్ మాథమాటిక్సుని ఆబ్సెంట్‌మైండెడ్ పీపుల్ అని బ్రాండ్ చేసేస్తున్నారు.

దీనికి కారణం ఏమిటి? మాథమాటిక్సు వర్షిన్ అయిపోయే లోపు తయంలో [illegible] మాథమాటిక్సుని ప్రజల దగ్గరికి తెచ్చే ప్రయత్నం జరగడం లేదు. [illegible] క్రియేటివ్ [illegible]. మాథమాటిక్సు అంటే యంగ్ మైండ్స్‌లో ఎవర్షన్ కలిగేలా చేస్తున్నారు. ది సీ జాల్ డ్యూటు ఇనెఫిషియంట్ మాథమాటిక్స్ టీచర్స్ అండ్ పూర్ ప్రిపరేషన్స్ ఆఫ్ కరిక్యులమ్స్. మాథమాటిక్సు కంటే చైతన్యవంతమైన సబ్జెక్టు మరోటి లేదు. అయితే, మాథమాటిక్సు టీచింగ్ దాని ఆర్టిస్టిక్ వాల్యూని పోగొట్టుకుంటోంది. బొత్తిగా మెకానికల్ అయిపోతోంది. దానిలో ఉండే ఫన్‌ని, థ్రిల్‌ని, విజ్‌డమ్‌ని స్టూడెంట్ల వద్దకు టీచర్లు తీసుకెళ్ళడం లేదు. ప్రభుత్వాలకీ విషయం నాచురల్‌గా తెలియదు. దీనివల్ల దేశం నష్టపోయే దేంతో కూడా వాళ్ళకి తెలియకపోవడం జరుగుతోంది. ఉయ్ ఆర్ లూజింగ్ సెన్సిటివ్ పీపుల్. మాథమాటిక్సు సానబెట్టే రాయి లాంటిది. మేధని పదును పెట్టి, సూక్ష్మాతి సూక్ష్మమైన అంశాల్నికూడా అవగాహన చేసుకునే స్థితికి మనిషిని తెచ్చేది మాథమాటిక్సు. అందుకే సోషియాలజిస్టులు, సైకాలజిస్టులు మొట్టమొదట మాథమాటీషియన్లు కావాలి. అప్పుడే వాళ్ళ విజ్ఞానం వాళ్ళకి అవగాహన అవుతుంది. సమస్యలూ వాళ్ళకి అర్థమవుతాయి. విశాల దృక్పథమూ అలవడుతుంది. అంతేకాదు, ఎటువంటి సమస్యకైనా సూక్ష్మ పరిష్కారం వేగం దొరుకుతుంది. మాథమాటిక్సే సర్వం అని కాదు నా పాయింటు. ఇటీజ్ ఎ డిసిప్లిన్. ప్రతి సమస్యని మాథమాటిక్సు సాల్వ్ చేయగలదు. అయితే, ప్రాపర్ ట్రెయినింగాఫ్ మైండ్ అవసరం. మాథమాటిక్స్ ఈజ్ మోర్ ఎ లాంగ్వేజ్. ఎవ్విరిథింగ్ ఫైండ్స్ ఎక్స్‌ప్రెషన్ త్రూ ఇట్. అందుకని నా అపీల్ ఏమిటంటే, మాథమాటిక్సుని సోషల్ అండ్ సైకలాజికల్ ఆస్పెక్ట్స్‌తో టీచ్ చెయ్యాలి. అంతేకాదు. పై చదువులకి దాన్ని మస్ట్‌గా చెయ్యాలి. . ."

• • •

"మనిషి నిర్మించాడు సంఘాన్ని. అంటే, సంఘం చేసిన మనుషులం కాకూడదు మనం. సంఘానికి లోబడడం వ్యక్తి స్పిరిట్‌కి దెబ్బ. సంఘం అనేది అడ్డుగోడ కాకూడదు. అపోజిషన్ కాకూడదు. నీకు నువ్వు విధించుకున్న నిబంధనలు నీ ప్రోగ్రెస్‌కి నిరోధాలు కాకూడదు. నిన్ను సాయుటిక్‌గా చంపకూడదు. సంఘం అనేది ఒక ఇన్‌స్ట్రుమెంట్. ఒక అప్రోచ్. సలహా నివ్వాలి. ఛేయూత నివ్వాలి. కాని, అది ఊబి కాకూడదు. ఊపి కూడదు. మనిషి

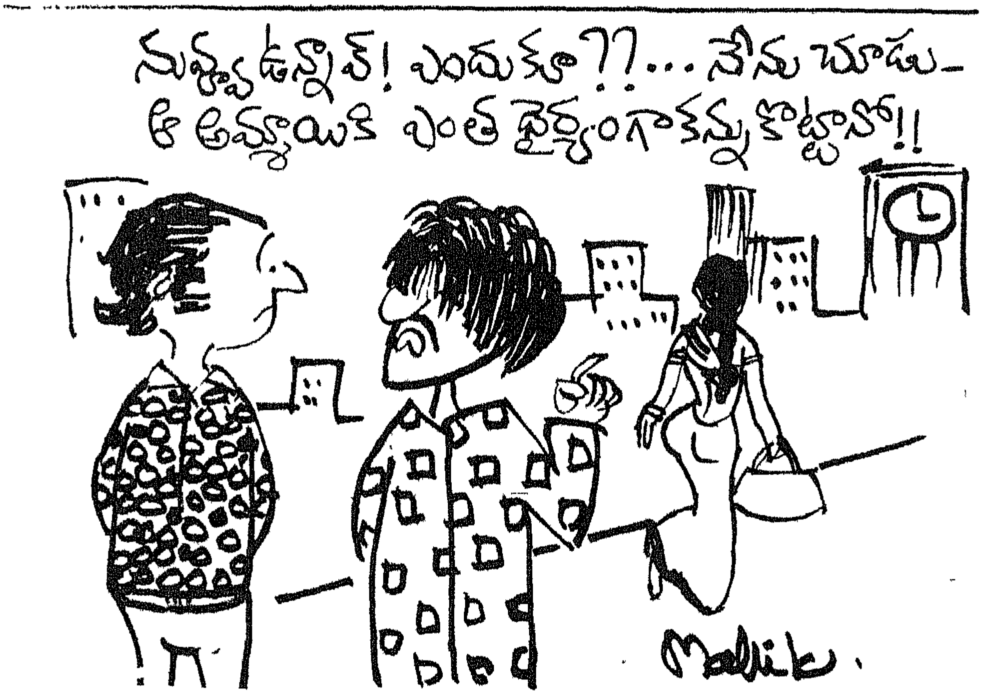

సంపాదించుకొంటున్న విజ్ఞానం సంఘానికి మెరుగు నిస్తుంది. మెలకువ నిస్తుంది. ఇవ్వాలికూడా! నీ ఇంటికి నువ్వు రాజువి; నీ సంఘానికికూడా. మళ్ళీ నేనే ప్రతి [illegible] ప్పుకోవలసిన స్థితిలో నువ్వుంటే, నువ్వు నువ్వు కావన్న మాట. నిన్ను నీ సంఘం తను వెనక నుండి నడిపిస్తే నీది నడక మాత్రం కాదు. అది ఫోర్స్‌డ్ మూవ్ అవుతుంది. అదేమిటి? నువ్వు నిర్మించుకున్న సంఘానికి, నీ కోసం నువ్వు విధించుకున్న కట్టుబాట్లకి నువ్వు లొంగినవన్న మాట. రక్! గాలెక్కువ కొడితే సైకిలు ట్యూబేమవుతుందో ... సంఘం ఒత్తిడి నీ జీవితంమీా దెక్కువ అయితే — అదే అవుతుంది. నువ్వు నిర్మించుకున్న సంఘం ద్వారా నీ డౌన్‌ఫాల్‌ని నువ్వు కొని తెచ్చుకుంటున్నా వన్న మాట. నీ చేతులు నీ కంఠాన్ని పిసికేస్తున్నాయన్న మాట. నీ ధమనులు, సిరలు నీ గుండెకే ఎదురుతిరుగుతున్నా యన్న మాట."

ప్రాసెసర్

గోవిందు నరసింహారావు

సాయంకాలం— అక్కడా అక్కడా మారుతున్న ఆకాశం, తదనుగుణంగా పగులుపోతూన్న సముద్రం.

తీరంలో రంగులు (ఆడాళ్ళవి), పొంగులు (వాళ్ళ వయసులవి).

పిడత కింద పప్పు తింటూ, ప్రొఫెసరు అన్న దాన్ని గురించి ఆలో చించలేదేమో అనిపించింది.

అయినా, ఉండబట్టక, "సంఘం ఒక సెక్యూరిటీ కాదా?" అన్నాను.

"ఎగ్జాక్ట్లీ. అదీ రాక్, అదీ దాని అసలు స్వరూపం. ప్రతి ఆచారానికీ మళ్ళేసే దాని స్వరూపంతో అనూహ్యంగా కొన్ని మార్పు లిచ్చేసి, సంఘం తన విధులు మరిచిపోతోంది. పబ్లిక్ లైఫ్‌లో ఒక ప్రేక్షకుడు కావలసిన సంఘం ఒక భాగస్వామి అయిపోతోంది. ఎ టోటల్ చేంజ్. ఎ డిస్మల్ స్టేట్!"

● ● ●

అనుకున్న ప్రకారం అతను మరో రెండు రోజులు ఉండాలి. లెక్చర్లు అయిపోయాయి. సైట్ సీయింగ్‌కి వెళదా మన్నా రాయన. మేము ఇద్దరమూ బయలుదేరాం.

కాజువల్‌గా—"వి. ఐ. పి. ల విశాఖ చూస్తారా? విశాఖ చూస్తారా?" అన్న నన్ను చిరునవ్వుతో చూసి "నేను వి. ఐ. పి. ని కాను గనక విశాఖ చూస్తాను" అన్నారు.

అప్పరాలు గడిచి, మేము ఆ సాయంకాలం పోలీసులకూ పబ్లిక్కీ తెలిసీ, ప్రభుత్వానికీ పెద్దలకీ తెలియని పల్లీ కయిన మార్గాల పడ్డాం.

"హౌరా బ్రిడ్జి" అనే క్లీనరు కేకకి రెస్పాండ్ చేస్తూ హౌరా బ్రిడ్జి అనబడే ఆ కుళ్ళు కాలవ దగ్గర దిగాం.

అది విశాఖ కుళ్ళు కాదు. ఈ దేశపు వ్యవస్థకి మూలస్తంభమైన కుళ్ళు అది. క్షణ క్షణ జీవిత విధానంలో అంతర్లీనంగా సాగే కుళ్ళు అది. అది కుళ్ళు కాదు. అవి గుడిసెలు కావు. వాళ్ళు మనుషులు కారు.

మనం నాగరికులం మరి.

అక్కడ నివసించే మనుషులు మ్యునిసిపల్ మొదలు నేషనల్ ఎలక్షన్ల వరకూ ఓటర్లు. అక్కడి ఓటు విలువ రూపాయి. అక్కడి ఆడవాళ్ళ ఒంటి విలువ అర్ధ రూపాయి. వాళ్ళు మనుషులు. అది సంఘం. ఆ సంఘంలో మీరూ, నేనూ— అందరం మెంబర్లం.

నాకు నా ఇల్లు చాలదు. మీకు మీ బంగళా చాలదు.

నాయకులకు ఇండియా చాలదు.

సొసైటీ సెక్యూరిటీ నిస్తుంది— మీకూ, నాకూ, డబ్బున్న ప్రతి ఒక్క మహాపురుషుడికీ. ఇదంతా డాక్టర్లకీ, సోషల్ ఎడ్యుకేటర్లకీ తెలియదనా? అయ్యో రామ! తెలుసు. తెలిసీ. . . అంతే! అదో డిజర్వెడ్ ప్లేస్ ఇన్ ఎ డిస్‌లొకేటెడ్ ప్లేస్.

"ఇలా రండి, వెళదాం" అన్నాను మ్యూజింగ్స్ లోంచి బయటపడి.

సిగరెట్ పారేసి బయలుదేరా రాయన. పడుస్తున్నాం.

గారపట్టిన పళ్ళమధ్య కాలుతున్న బీడీతో ఫాలో అవుతున్నట్లు కాకుండా ఫాలో అవుతున్నాడు ఒక ముసలి శరీరంలో ముగ్గుతున్న పడుచువాడు.

"మన వెనక వస్తున్నవాడు సంఘంలో ఒక సైకాలజిస్టు. మాట్లాడదామా?" అన్నాను.

"రాక్! ప్రతి మనిషితోటీ మాట్లాడు దాం. మనిషి మీద బోలెడు ఒత్తిడు లుంటాయి. తదనుగుణంగానే ఉంటుంది మనిషి బ్రతుకు. ముసుగు తీసేస్తే అందరం మనుషులమే. పిలువ్" అన్నారు.

"పిలుస్తాను గాని, అతనికి మన సంఘం, నీతి—అవేమీ లేవు. ఆ లెక్కన మాట్లాడకండేం" అనేసి, ఆగి వెనక్కి తిరిగి, "రా" అన్నట్లు చూసి కదిలాను.

బీడీ పారేసి, చేతులు నలుపుకుంటూ, వినయం కట్టుకున్న కోటలా మా వెనక పడ్డాడు.

"ఏమిటి సంగతి?" అన్నాను చిరు నవ్వు నవ్వుతూ.

"తమ దయ!" అంటూ పళ్ళ ఇగుళ్ళ ఎరుపు నల్లటి పెదాల మధ్య వికృతంగా తోచేట్లు నవ్వాడు.

ఏదో సన్న లాగ ఒక కన్ను సగం మూసి తెరిచాడు.

"ఉన్నారా?" అన్నాను.

"ఏటి, బాబూ! కనకమాలచ్మి సల్ల గుండాలి గాని, ఆటి క్కొదవేటి, బాబూ! ఇశావట్నమా, మరేటనుకున్నారా? వచ్చి పోమా?" అన్నాడు—ఒక నగరం బతకాలీ అంటే ఒళ్ళమ్ముకునే వాళ్ళు ఎంతయినా అవసరం సుమా అనే ధోరణితో.

ప్రొఫెసర్‌కి వా డన్న మాటలు చెప్పి, "పద" అన్నట్లు చూసిన నన్ను చిరునవ్వుతో ఆపి, "బాబూ. . ." అని సాకూతంగా ఆగిన బ్రోకరేంద్రుణ్ణి "కొబ్బరితోటలోకి తీసుకెళ్ళు" అన్నాను.

వాడు పక్కలో బాంబు పేలినట్లు ఉలిక్కిపడి, నమ్మలేక, వెర్రి చూపు ల్చూసి సంబాళించుకుని, "ఏటి బా బేటి బాబూ!" అని ఆశ్చర్య ప్రదర్శన చేస్తూంటే— "ఆగు, పద" అనేసి, "ఇప్పుడు మనం సంఘంలో అడుగు పెడుతున్నాం. ఫాలో అవండి" అన్నాను. అంటూ నవ్వాను.

"వాటీజిట్?" అన్నా రాయన.

"కొంతమందికి విస్కీ కిక్కివ్వదు. వాళ్ళకి అమోనియా సారాయే కావాలి. అలాగే కొంతమందికి హైక్లాసు ఆడవాళ్ళు కిక్కివ్వరు. ఇక్కడ దొరికే రూపాయున్నరసరుకే కావాలి. ఆ విషయం జ్ఞాపక మొచ్చి నవ్వాను" అన్నాను.

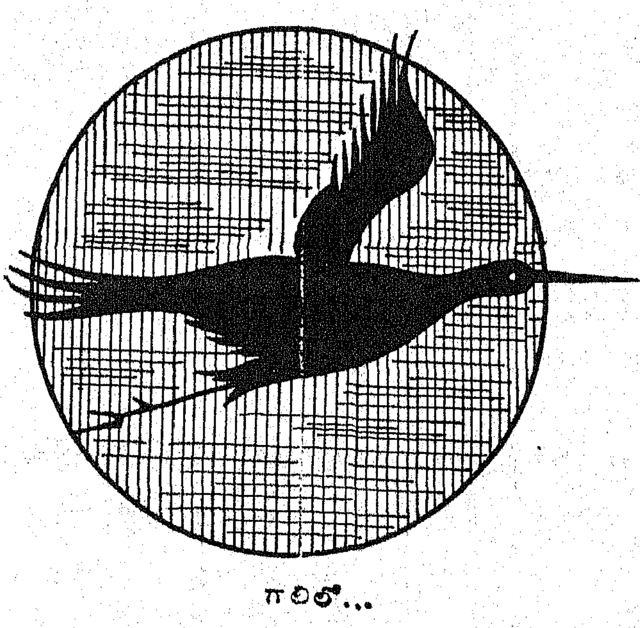

గాలిలో...

చిత్రం—డబ్ల్యు. జె. నవీన్ షైలాస్ (సికిందరాబాదు)

ఆయనకూడా నవ్వారు.

"ప్రొఫెసర్! మా ఫ్రెండొకడు దీనికి కారణం ఏమిటి చెప్పాడో తెలుసా? హైక్లాసు ఆడదానికిఒకసారికి ఇరవయ్యో, పాతికో ఇవ్వాలి. ఇక్కడో రూపాయి చాలు. మాథమాటికల్‌గా తీసుకుంటే ఆ హైక్లాసు ఆడాళ్ళు ఒక్కసా రిచ్చే సుఖాన్ని వీళ్ళనుంచి కనీసం ఇరవైసార్లయినా పొందవచ్చు నన్న మాట. ఎలా గుంది రీజనింగు?"

"వ్యంగ్యమూ, విసురూ మానేయాలి మవ్వు. నీ మేధ కున్న పదున్ని పాడు చేసుకోకు. ప్రాబ్లెమ్‌ని ప్రాబ్లెమ్‌గా చూడు— నా కోసం."

ఎంత సిన్సియారిటీ! ఎంత హ్యూమానిటీ!

"మీలాంటి బాబు లిక్కడికి రాకూడదు, బాబూ! ఇక్కడేం క్లాసు సరుకు దొరుకుతాదా, ఏటన్నావా?"

"నీ బ్రోకరేజ్‌కి నష్టం రానివ్వం గాని పద." కమాండింగ్‌గా అన్నాను.

క్యూలో మాత్రమే మనుషులు నడవడానికి—అదీ ఒదిగి ఒదిగి—అవకాశ మిచ్చేదారి పట్టాం.

ఈ కొబ్బరితోట ఎప్పుడు కొబ్బరి తోటో నాకు తెలియదు గాని, ఆ గుర్తుగా అక్కడా అక్కడా కొబ్బరిచెట్లు మాత్రం నడుములు వంగి నిలబడి ఉన్నాయి.

జామ్మంటున్న ఈగల మధ్య నుంచి స్వాగత గీతా లాలపిస్తున్న దోమల మధ్య నుంచి దారి చేసుకు పోతున్నాడు మా అభిమన్యకుమారుడు.

"ఇవి వరసలకు స్వాగతం చెప్తున్నా యండీ. ఇదిగో, ఇది ఇక్కడి హైక్లాసు హోటల్—పల్లిగ్గా టీలిస్తూ ప్రైవేటుగా సారాపోస్తూ, నిన్నటి పకోడీలూ, కిందటి వారం పేగోడీలూ దర్జాగా తినడానికి దొరుకుతాయి. ఈ ఇన్ కీపర్‌ని ఒకసారి చూడండి. ఆయనకు కుష్ఠు లేదంటే మీకు కళ్ళు లేవన్న మాట. ఆ సర్వర్ చంద్రుణ్ణి చూశారా? ఆయన ఇక్కడి ప్రొడక్టు. ఇండియాలోని డెలింక్వెన్సీకి మచ్చుతునక. ఇదిగో, ఇక్కడ చూశారా? పూర్వాశ్రమంలో ఈవిడ పరసరాజ్య పట్ట మహిషి. తదనంతరం వేశ్యమాత. ప్రస్తుతం బ్రోకర్‌గాకూడా బతకలేక హాయిగా పేవ్‌మెంట్ డ్వెల్లర్ అయి కూర్చుంది. అవిణ్ణి మాత్రం చూడకండి. మీ తల్లినికూడా మరి మీరు చూడ లేరు. వస్తున్నాం, వాయనా! కాస్త ఆగు. మా గురువుగారికి విశాఖ చూపించాలి గదా! ఇదిగో, అభిసారిక. ఆ పెదాలు చూడం డెలా కమిలిపోయాయో! ఆ మొహం చూడం డెలా పీక్కుపోయిందో!

లక్ష్మి పద్మల తరంగం

మోక్ష సాధనకు, ఆనంద పథానికి కూడా కళ మూలమని పెద్దలు పేర్కొన్నారు. నాట్య కళ ఆరాధనా కళలలో ప్రధానమైనది. భరత నాట్యం శాస్త్రబద్ధంగా నేర్చుకొని, అందులో ఆరితేరినవా రెందరో ఉన్నారు. తాము నేర్చుకొన్న విద్యను ఇతరులకు చెప్పి నాట్య కళకే మహోపకారం చేస్తున్నవా రెందరో ఉన్నారు. అందులో సరసాలయ నిర్వాహకురాలు శ్రీమతి కె. జె. సరస ఒకరు.

ఇటీవల తమిళనాడు గవర్నర్ శ్రీ కె. కె. షా సమక్షంలో చిరంజీవులు లక్ష్మి, పద్మల భరతనాట్య అరంగేట్రం జరిగింది. ఈ చిరంజీవులు ప్రఖ్యాత వాణిజ్య ప్రముఖులు, కళాభిమానులు అయిన శ్రీ బి. వి. ఎస్. ఎస్. మణి కుమార్తెలు. ఈ పిల్లలు ఇద్దరూ ఒక పక్క చదువు కొనసాగిస్తూనే భరత నాట్యాన్ని అపూర్వ భక్తి శ్రద్ధలతో నేర్చుకొనడం అభినందనీయం.

కలైవానర్ అరంగంలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో నట్టువాంగం శ్రీమతి కె. జె. సరస నిర్వహించారు. శ్రీమతి సీతా సుబ్రహ్మణ్యం పాట పాడారు.

కుమారి లక్ష్మి, కుమారి పద్మల భరతనాట్య ప్రదర్శనను గవర్నర్ షా అభినందించి, ఆశీర్వదించారు. ★

అదిగో, ఆ పెదాలు విడుతున్నాయి. అంటే ఆమె సాకూతంగా నవ్వబోతూందన్న మాట. మల్లెమొగ్గ ల్లాంటి పళ్ళవరస లేదిగో! కడుపు నింపుకోవడానికి తాగే టీనీళ్ళూ, కిక్కివ్వడానికి తాగే సారానీళ్ళూ, అలవాటుగా బిగించే కారాకిళ్ళీలూ ఆ పళ్ళ నలా గార రంగులోకి మార్చేశాయి. మీ చూపులు కాస్త జార్చండి. ఆవిడ బ్రెస్ట్ లైను మీకు కనిపిస్తూందా? అదిగో, పైట జారుస్తూంది. ఆ ఎండిన తోలుతిత్తులు మన రొమాన్స్‌కి ఉపకరణాలు. మరి వర్ణించను. పదండి. ఎంత ఆశగా చూసి, ఎలా నిరాశతో వెనుతిరిగి పోయిందో చూశారా? ఈ పూటకి కనీసం టీ నీళ్ళ కయినా బోణీ పడలేదు, పాపం!-ఈ పావలా విసురుతాను, చూడండి. లాటరీ గెలిచినంత సంబర పడిపోతూంది. ఇప్పు డావిడ టీ తాగదు. గ్లాసు సారా మాత్రమే తాగుతుంది. కావాలంటే పందెం కాయండి. మన అభిమన్యుడితో మాట్లాడుతున్నాడే —ఆయన దేవుడు. ఈ సామ్రాజ్యానికి అధిపతి. ఇక్కడ జరిగే ప్రతి వ్యాపారంలో ఆయనకి పెర్సంటేజి ఉంటుంది. వీళ్ళ హక్కుల్ని రక్షించేది ఆయనే మరి." రనింగ్ కామెంటరీలా దంచేస్తున్న నేమా, శ్రావ్యంగా వింటూన్న ఆయనా ఆగిపోయాం.

"లంజా! నీ ఒంటి కేటయినాదే? ఏడే ఆ నీటుగుడు? తొంగో! ఈడిచో తొంగోలేదంటాడ నే పర్లరూపాయిచ్చిను కున్నాను. నీ క్కావలసినప్పుడల్లా అడ్డమైన వెధవతోటీ తొంగో గలవేటి? నా నడిగితేనే నీకు రోగ మొచ్చిందా? ఒరే! నా కాడు యూ రంకు వేసాలు మానవే లే!"

"ఓరి నీ తిమ్మడ! ఓరి నీ సెత్త వగల! ఓరి నీ చేతులు పడిపోను! నామీ మనిషి వేరా! నాదీ ఒళ్ళేరా! నాదీ ఆకలేరా! నాకూ రోగ మొస్తదిరా! సంపాదించి తెచ్చి ఇంత గంజినీళ్ళు పోసేందుకు మొగుడివి కావు గాని, జులుం చెయ్యడానికి మొగుడి వేట్రా నువ్వు? నా కొంటిని బాగులేదు. నా కోపిక లేదు. నాను తొంగోలేను అని సెప్తే ఇనుకోవేట్రా? మళ్ళీ ఎప్పుడో తీసుకురా! ఈ పాటి కొగ్గి."

"లంజా! నేను నీ మొగుణ్ణి, నా మాటకే ఎదురు సెప్తావ్! తొంగో! ఈడితో తొంగో! లేకపోతే సంపేత్తాను. కరికి పారేస్తాను. ఎవ డడ్డమొస్తాడో సూస్తాను. గుడిసేటి లంజా! పావు. పావు."

మృదంగ వాద్యాల వెంట శ్రుతిలో సంగీతాలు, ఏవేవో కేకలు, తిట్లు, బూతులు, అదిలింపులు, విదిలింపులు, సర్ది చెప్పడాలు అలవాటుగా జరిగిపోయాయి.

ఆయన కిదంతా వివరించి చెప్పి, "ఈ వేళ మనకోసం ఇది స్పెషల్ ప్రోగ్రామ్ అనుకునేరు. ఇది రోజువారీ సంఘటనే! పదండి. హార్ట్ ఆఫ్ కొబ్బరితోటలోకి వెళదాం. మన అభిమన్యుడు మనకోసమే నించున్నాడు. పద, నాయనా! మై గాడ్! చూశారా? ఈయన వయ సెంతుండుంది? పాతిక. పోనీ, ముప్ఫయి. ఎలా గున్నాడు? ఇరవై ఏళ్ళ కిందట వచ్చి రాబందులు పీక్కుతినగా మిగిలిపోయి కుళ్ళిపోయిన శవంలా గున్నాడు! యుంగిండియా ప్రతీకలాగున్నాడు. ఆ పళ్ళు చూడండి. అవి పళ్ళా, [illegible] ముక్కలా? అది మొహమేనా? ఉంజిట్! గోపురాల్లా కురుపులేమిటి? అగాధాల్లా గోయిలేమిటి? టూరిస్టుల్లా ఆ [illegible] లేమిటి? పదండి. [illegible] మాట్లాడుతున్న సంటూరు. [illegible] కాని, అది నా అలవాటు కాదు. మరోలా ఇప్పుడు మాట్లాడలేకపోతున్నా నంటే నన్ను నమ్మండి. ఇదిగో, ఇది ఇక్కడి వాళ్ళ మార్కెట్ బజారు. వీళ్ళకి కావలసినవన్నీ ఇక్కడ దొరుకుతాయి. చార్మినార్ కాలుస్తారా? అరటాకిళ్ళీ బిగిస్తారా? విస్కీతో బండి లాగిస్తారా? మాదేమో వద్దు, నాయనా! అవి అరటి పళ్ళు కొండి. ఆకలికి మంచి ఆహారం. మనం తినకూడదు కొండి. తింటే [illegible] ఇక్కడే ఫుట్పాత్ లా [illegible] ఒకటుంది. అందుకు. ఇదిగో సెంటర్‌లో కొన్నాం. నాయనా, అభిమన్యకుమారా! దారేది?"

మా చుట్టూ ఈగల్లా ముసురు కున్నారు వారి వనకన్యలు.

"గురూ! రూపాయిన్నర క్లాసు. ఇటు రా!" అని ఓ అన్యంగన మంగళాంగి—

"నీ పాడె, సెత్తాంది లంజా! ఏటి సూస్తావు? అసలు సరుకుంది. నా కాడికి రా" అని చేయి పట్టుకున్న ఊర్వశి—

"బట్ట లిప్పేమను, గురూ! బండారం బయట పడతాది. రా, గురూ, స్వర్గం చూపిస్తాను — రూపాయిచ్చి. సిగరెట్టుందా?" అనగా అడుగుతూ జేబులో [illegible] —

"[illegible] సిగరెట్టు, లంజా! మన దేశం గాడు గానాల. ఎర్ర తొక్కా, గురూ! నీ తొక్కకి నా తొక్క మాటవుద్ది. రా పోదాం. డన్‌లప్ లాగుంటాను!" మరో ప్రాణి—

"ఔల్లా, లేనరికి ముది గురుడు మంచం కొంచి లేగడు. దేశం ఎళ్ళడు."

"అందరూ [illegible]!"

"ఏటి బాబూ! ఏ టాలోనవ్! ఎవరి కాడకో ఒకరికాడి కొచ్చిరాదేటి? [illegible] ఇలా, మీదా సూస్తావు?"

"[illegible]

పాపం! చేసుకో గురూ, పిరిగ్గా చేసుకో. ఇలా సిగరెట్టూ సాదిని నీ ఓపికున్నంత సేపు చూసుకో."

మా అగ్గిపెట్టెలో మా సిగరెట్లు వాళ్ళు వెలిగించారు.

"మీ నవ్వుతున్నాం."

"క్లాస్! అలాగే ఉంటాయి."

"క్లాసు ముండల్లాగేనా!"

"ఆళ్ళు బట్టలూడ్పించి డబ్బు లాగేస్తారు. మన మే టిప్పి చూపించినా, మనకాడ యాళ్ళు పీసినారితనం మానరు."

"అటుండా బిడియా! బేగి రా!"

"[illegible]" అంటూ ఓ అవ్వని మా ప్రొఫెసరుగార్ని వాటంగా, గాటంగా కౌగలించుకుంది.

ఆయన నవ్వుతూ విడిపించుకుని, పర్సులోంచి రెండు పదులు తీసి, "మీరు పంచుకోండి" అని ఇచ్చేసేరు.

మేము బయటపడ్డాం.

"ఇక [illegible]?"

"ఛీ! వీళ్ళు సెంటరు కొచ్చిన వాళ్ళు. దానివా కొంతమందో? వాళ్ళని చూద్దాం."

"మీ పర్సు బరువెంత?"

"నా గుండె బరు వంత. నడు."

"ప్రొఫెసర్ సాబ్! మళ్ళీ రనింగ్ కామెంటరీ మొదలు. ఇ దిక్కడి బాలల క్రీడాకేంద్రం. వీళ్ళు రేపటి పౌరులట. థాంక్ గాడ్! ఈ విడిగీ విడగని కళేబరాలు, ఈ గుంటకళ్ళు, ఈ పుల్లల్లాంటి చేతులు, మా మాడే డొక్కలు, ఈ నగ్న శరీరాలు, ఈ చింపిరి తలలు...వీళ్ళు సార్, రేపటి మా పౌరులు. వాటిని తనగపిండి బూరె లంటారు. అవి నిప్పటివే నన్ను గారంటీ లేదు. వాటిమీద ఎన్ని బతుల ఆశలు కళ్ళు —ఈగల్లా! సార్! పౌష్టికాహారం

మీద హైదరాబాదులో సెమినార్లు జరుగుతాయి. లక్షలకి లక్షలు పీటి క్రింద ఖర్చవుతాయి. తినగపిండి బూరెలా పోష్టి కాహారం? హెల్త్ డిపార్టుమెంట్ ఏం చేస్తోందంటారు? సారీ, సార్! మాకు పిల్లలు, వాళ్ళ ఆరోగ్యం, వాళ్ళ చదువులు, వాళ్ళ అభివృద్ధి ముఖ్యంకాదు. మాకు రాజకీయా లున్నాయి. తిరిగి రావడానికి విదేశాలున్నాయి. తాగి తందనాలాడ్డానికి పోష్ హోటల్సున్నాయి. కమిటీ లున్నాయి. నివేదికలున్నాయి. సంవత్సరాల తరబడి పరిశీలన లున్నాయి. సిద్ధాంతా లున్నాయి. శంకరాచార్యు లున్నారు. బాపూజీ భక్తులుమాత్రమే ఉన్నారు. విరాళాలు మాత్రమే పోగుచేసేవా రున్నారు. ప్రజలకిమాత్రమే సేవచేసే సంఘా లున్నాయి. ప్రతి ఒక్కడికి ఓటుంది. అందుకని ఎన్నిక లున్నాయి. ఎన్నికలకోసం వాగ్దానా లున్నాయి. ఈ సందడిలో, సంరంభంలో మా కక్కర్లేనివి మమ్మల్నంటవు. మేం అంటనివ్వం. మేమూ, మా ప్రభుత్వం, మా భుజకీర్తుల నాయకులూ అసత్యం, హిపాక్రసీ, అన్యాయాల పునాదుల మీద డెమొక్రసీని కట్టేస్తున్నాం. మళ్ళీ వ్యంగ్యమా అనకండి. సానుభూతి చూపించాలి. నిజమే! కాని, ఎవరి మీద? ఎందుకు?"

వీళ్ళని దాటేసరికి మరో పది మారింది. చివర చేరేసరికి మరో రెండు పదులు అయాయి.

"ఇదే సివర, బాబూ" అన్నాడు మా గైడు. మా తీరూ తెన్నూ పాపం అర్థం కావడం లేదు.

"ప్రొఫెసర్! మీరు క్షమించి నా కో సిగరెట్టివ్వాలి."

"వై నాట్! బై ఆల్ మీన్స్" అని నా కో సిగరెట్టిచ్చి, తనోటి వెలిగించారు.

ఇంకా చీకటి ఈగలు ముసరడం లేదు.

"ఈ ఇంట్లో ఏ రంభ ఉంది?"

"నాకూ తెల్దు, బాబూ!"

రంభే బయటి కొచ్చింది.

నా మనసుమాత్రం నిజంగా చలించింది.

ఆ ఎర్రంచు తెల్లచీర, ఆ నీలుపు రంగు జాకెట్టు, సగం అల్లి ఎర్ర రిబ్బను కట్టి ముందుకు వదేసుకున్న జడ, కుడిచేతికి ఎర్రటి గాజులు...అమె ఎర్రగా, రక్తంలా — ఆ సంజెవెలుగుల్లో మెరిసిపోతూంది.

చిన్నగా నవ్వి, లోపలికి దూరి, "రండి" అంది.

నేనే ముందు దూరాను. వెంట ప్రొఫెసర్.

మేము గృహప్రవేశం చెయ్యడ మదే మొదటిసారి.

చాపమీద కూర్చున్నాం. ఎదురుగా వించుంది.

తనే మొదట—"ఇద్దరూనా?" అంది.

నేనేదో మూలిగాను. ప్రొఫెసర్ ఆమెనే చూస్తున్నారు.

"ఒకసారికి ఇద్దరికీ నాలుగు రూపాయాలు— ఉంటారా?"

నాకు ఉండాలనే ఉంది. కాని, ప్రొఫెసర్ ...

అయినా, భయంగా కూడా ఉంది— అలవాటులేక.

"ప్రొఫెసర్!" అన్నాను నేను. ఆయన ఉలిక్కిపడ్డారు.

"రావ్! ఏమిటి?"

"ఇద్దరికీ నాలుగట. అంటే, మనిషికి రెండ్రూపాయ లన్న మాట."

"యూ వాంట్ టు హేవ్ హెర్?"

నేనేం మాట్లాడతాను?

"హేవ్ హెర్—నేను బయట నిలబడతాను" అని లేచి పది రూపాయలు ఆవిడ చేతిలో పెట్టబోయారు.

ఆవిడ ఆశగా అందుకోబోయింది.

అప్పుడు చూశాను.

ఆవిడకు రెండో చెయ్యి సగంవరకూ లేదు. దాని మీంచే ఎర్రటి పైటంచు.

ఉలిక్కిపడి నేనూ లేచాను. ఎదలోపల ఏదో భయం విస్తరించుకుంటూంది.

ప్రొఫెసర్ గుమ్మం దాటారు. నేనూ అడుగు వేశాను.

"మీ రుండండి" అని నా చెయ్యి పట్టుకుంది.

భయం తగ్గి కోరిక హెచ్చింది. ఆమెవేపుకి తిరిగాను.

బాగా దగ్గరగా వచ్చి గట్టిగా కౌగిలించుకుంది. పిటపిటమన్నాయి ఎముకలు. తమకం రేగింది మెత్తటి ఆ తనువు తాకిడికి.

తడక చారేస్తూ, జాకెట్టు ముడి విప్పింది.

బ్రాసరీ లేని ఆ వక్షభాగం బహిర్గతమయింది. ఆ ఎత్తులూ, ఆ మెరుపూ, ఆ అందం టాంటలైజింగ్‌గా ఉన్నాయి.

అయినా, మొండి చెయ్యి.

అది నా వీపు మీద తచ్చాడుతూ నన్ను భయపెడుతూంది.

జారిన చీరతో పాటూ కలుస్తూ లంగా జారింది.

నా చూపూ బొమ్మల మీంచి జారింది.

ఆ నునుపునీ, మెరుపునీ కళ్ళ చేస్తున్న కళ్ళు అదిరి పడ్డాయి. ఒక్క ఉదుటున దూకాను.

బూరగాలు.

వికృతంగా పొంగిన ఎడమ పాదం.

తడకలోంచి ఆవలికి దూకి సిగరెట్ కాలుస్తున్న ప్రొఫెసర్‌తో— "ప్రొసీడ్" అనేసి పరుగందుకున్నాను.

మొండిచెయ్యి, బూరగాలు నన్ను వెంటాడుతున్నట్టున్నాయి.

రోడ్డుమీది కొచ్చి ఊపిరి పీల్చుకుంటున్న నా దగ్గరికి వచ్చా రాయన.

"ఏం, పారిపో యొచ్చావ్?"

"ప్రొఫెసర్! ఇటీజ్ హారిబుల్!"

"ఆ అమ్మాయి మొండిచెయ్యేనా?"

"మొండిచెయ్యే కాదు, ప్రొఫెసర్, బూరగాలు. అబ్బ! ఎంత వికృతంగా ఉంది!"

"వికృతమా! అంటే ... ఇక్కడ వికృతంగా లేనిదేది, రావ్? సరే! మీ అభిమన్యుడి కెంటిద్దాం?"

"నే నిస్తా నుండండి." అంగొనిలోంచి తేరుకుంటూ చెయ్యి పెట్టే లోగానే ఆయన ఓ పది తీసి అభిమన్యుడి కిచ్చేశారు. దండాలు పెట్టుకుంటూ అతడు వెళ్ళిపోయాడు.

"నీ వ్యంగ్యమూ, నీ విసురూ ఏమయాయి, రావ్! బహిర్గత మవుతున్న అందం కల్పించే భ్రమలో నువ్వూ పడిపోయావ్. అందుకే మొండిచెయ్యినీ, బూరగాలునీ నువ్వు ముందుగా చూడలేకపోయావు. బట్టలు విడితే గాని నీ భ్రమ వదల్లేదు. ఈ వ్యవస్థనీ, ఈ మనుషుల్నీ అసహ్యించుకున్న నువ్వే ఈ పనికి తల పడ్డావు. నీ చదువూ, నీ సంస్కారమూ, నీ ఉత్తమాభిరుచులూ ఏమయిపోయాయిప్పుడు? చూశావా? అందరం అంతే!"

నాకు చాలా సిగ్గుగా ఉంది. బాధగా కూడా ఉంది. ఎప్పుడూ నేనుపి వాడి పీనా ఓ వెధవ పనికి పూనుకోవడం, అది దారుణంగా ఫెయిలవడం — అదంతా ప్రొఫెసరు ముందే జరగడం నాకు తల తీసేసినట్టుగా ఉంది.

అయన్ని గెస్ట్ హౌస్‌లో వదిలేసి రూము కెళ్ళిపోయాను.

మర్నాడు కూడా ఆయనకి మొహం చూపించడానికి మనసొప్పలేదు. అయినా, తప్పదు. బాగుండదు.

"రా, రావ్! రాత్రి రాలేదేం? ఐ మిస్డ్ యూ వెరి మచ్" అంటూ కాఫీ ఆఫర్ చేశా రాయన.

మౌనంగా తల దించుకు కూర్చున్నాను. ఇష్టంగా డ్రాప్ ఫై డ్రాప్ కాఫీ సిప్ చేస్తున్నాను.

"సిగరెట్టు తీసుకో."

"నో. థాంక్స్."

"మై బాయ్! ఏమి టది? కాల్మ్ డౌన్. యువర్ ప్రొఫెసర్, వాట్ యువర్ ఫాదర్."

ఇద్దరమూ వెలిగించాము.

"ఇక్ సెట్ అయావా?"

తల ఊపాను.

"ఏం? యూ నెవ్వర్ హేటెడ్?"

"నెవ్వర్." బలంగా చెప్పాను.

"పూర్ బాయ్! బాగా భ్రష్టు పట్టిపోయావు కదూ?"

తల ఊపాను.

"ఎవరి జీవితమూ బాగుండదు, రావ్! ఉయ్ షుడ్ ఎట్‌లీస్ట్ పిటీ అదర్స్. అందర్నీ ప్రేమించటం అలవాటు చేసుకోవాలి. అప్పుడే మనకు సత్యం నగ్నంగా కనిపిస్తుంది. జీవితాలు వడ్డించిన విస్తళ్ళు కావు, రావ్! ప్రతి ఒక్కడి బతుకులోనూ అపశ్రుతు లుంటాయి. కాని, మెలోడీలు ఉండకపోవు గదా! విన్నటి హార్మొనీ ఎంతో అందంగా ఉంది. ఎథీరియల్ బ్యూటీ. అయితే, ఆ మొండి తెయ్యూ, బూరగాలూ నిన్ను నిలువనియ లేదు. ఆమె హృదయ సౌందర్యం గురించి నీకుగానీ, మరెవరికి గాని తెలుసా? తెలుస్తుందా? అంతే, రావ్! నీవు నిన్న తప్పువని చేయబోయావ్. అయినా, నేను వారించలేదు. ఎందుకు వారించలేదు, నీ లోలోపల ఏదో ఒక శక్తి— దాన్నే కాన్షన్స్ అను. నువ్వు అను — నువ్వు చేస్తున్నది, చేసింది తప్పు అని నీకు తప్పక చెబుతుంది. నీ సంస్కారం దాని మాట వింటుంది. నువ్వు పశ్చాత్తాపం పొందుతావు. అది సరిపోతుందా? మరెన్నడూ ఆ దారి పట్టకుంటే అది చాలు. లేదూ? నిన్నెవడూ సేవ్ చెయ్యలేడు. అది నా దృక్పథం, రావ్! మనం ప్రివెంట్ చేస్తే లాభం లేదు. ఏమంటావ్?"

"మీ రన్నదానితో నేను ఏకీభవిస్తానండి! అయితే, నా వ్యంగ్యమూ, విసురూ అవి నా ఆవేదన తీసుకున్న షేప్ అండీ. అది మీరు నమ్మండి. నాకూ సానుభూతి ఉంది. జాలి ఉంది. అయితే, అవేమీ అక్కడి వాళ్ళకు సహాయం చెయ్యవు. వాళ్ళకి అన్నం పెట్టవు. వాళ్ళ దరిద్రాన్ని తీర్చవు. వాళ్ళ బతుకుల్ని మార్చవు. అది ఒప్పుకోండి. అక్కడి అనుభవాన్నీ మీరు చూశారు. ఏం కనిపించింది? మన మేమిటి చూశాం? ఆ రెవోల్టెడ్ లైఫ్‌ని మనం మన కళ్ళతో చూశాం. మన మేం చేయగలం? అక్కడి కుర్రాళ్ళని మీరు చూశారు. వాళ్ళకి మీరు డబ్బు లిచ్చారు. ఆ డబ్బుల్ని వాడు అగలెట్టేశారు. అయితే! అక్కడితో సమస్య చచ్చిపోయిందా? వాళ్ళు బాగుపడిపోయారా? రేపు వాళ్ళు పెరిగి పెద్దవాళ్ళవుతారు. వాళ్ళేమి టవుతారు? తాగుబోతులా? పుండాకోరులా? దొంగలా? రౌడీలా? హంతకులా? బ్రోకర్లా? లేక పోస్టు—గ్రాడ్యుయేట్లా? వీటికి మన దగ్గర సమాధానా లున్నాయా? ఉండవు."

"ఉన్నాయి. వాళ్ళు నువ్వు చెప్పినట్లు తాగుబోతులూ, రౌడీలూ, దొంగలూ, హంతకులూ, పోస్టు—గ్రాడ్యుయేట్లూ— అన్నీ అవుతారు."

"పోస్టు—గ్రాడ్యుయేట్లు కూడానా?"

"వాళ్ళలోంచి ఐన్‌స్టీన్‌లూ, ఇజాక్ న్యూటన్లూ, నర్లేకర్లూ రాలేరని మ వ్వనలేవు, రావ్!"

"పెద్ద పరుగు లెందుకు? వాళ్ళ లోంచి ప్రొఫెసరు ఫ్రాంక్లిన్లు వస్తారా?"

"తప్పక వస్తారు. అలా వచ్చారు కూడా."

"ప్రొఫెసర్! మీరు వాదించాలని వాదిస్తున్నారు."

"లేదు. నిజం చెపుతున్నాను, రావ్!"

"ప్రొఫెసర్! కెన్ యూ ప్రూవ్?"

"వై నాట్! నేనే ఒక స్టాండింగ్ ఎగ్జాంపుల్ని. అయామ్ ఫ్రమ్ దోజ్ క్వార్టర్స్."

నేను ఆగిపోయాను. నాకు పూర్తిగా మతి పోయింది. ఇది నిజమా? ఈయన అబద్ధం ఆడేస్తున్నాడా? ఏమిటిది?

ఆయన మరో సిగరెట్ వెలిగించారు. రెండు దమ్ము లాగారు.

"రావ్! మొదటి పరిచయంలో నువ్వంటే నాకు అభిమానం కలిగింది. కారణం ఏమిటో నాకూ తెలియదు. నీలో మంచి సంస్కార ముంది. మంచి చదువూ ఉంది. మంచి అభిరుచులూ ఉన్నాయి. మంచి మంచి పుస్తకాలు చాలా చదివావు నువ్వు. నీ జ్ఞాన పరిధీ బాగా విస్తరించుకుంది. సూక్ష్మ పరిశీలనా శక్తీ అలవడింది. రాను రాను ఇవన్నీ నాకు తెలిశాయి. నా అభిమానం దానితో మరింత పెరిగింది. పెరుగుతూనే వచ్చింది. అందుకే ఈ వేళ నా కథ నీకు చెపుతాను, విను."

"వద్దు, ప్రొఫెసర్! ఐ డోంట్ వాంటిట్."

"ఏం రావ్! ఇల్యూజన్స్ తాత్కాలిక మైన తృప్తినే ఇస్తాయి. నిజం మాత్రమే శాశ్వతమైనది, చావులేనిదిన్నీ. విను — నా అమ్మకి నేను అక్కర్లేదు. మా అమ్మమ్మకి అసలు అక్కర్లేదు. నేను వాళ్ళ కెన్నో విధాల అడ్డంకిని. అందుకే నా బతుకు చుట్టూ ఒక గీత లేదు. నా దారికి రూపూ లేదు. నేనిలాంటి చోటనే పుట్టాను కాబట్టి అక్కడే పెరిగాను. ఎవరికీ అక్కర్లేని మా లాటి వాళ్ళం మరి కొంతమందిమి గాలికి, ధూళికి పెరుగుతూ వచ్చాం. మేం తిన్నామో ఉన్నామో, చచ్చామో బతికామో అక్కర్లేని మా ఇళ్ళు మాకూ అక్కర్లేని లోజు లవి. ఎవ డేదిస్తే అది తినడం, ఎవ డేమంటే అది కాయడం, తన్నుకోవడం, తిట్టుకోవడం, అడపా తడపా చిల్లర మల్లర దొంగతనాలు చెయ్యడం — అదీ మా బతుకు. మాకు పదహారేళ్ళ స్టీవెన్సు నాయకుడు. నాకు దగ్గర దగ్గర పదేళ్ళుంటాయి. అత డేది చెయ్యమంటే అది చెయ్యటం మా అలవాటు. అతనే మాకు చిన్న చిన్న దొంగతనాలు చేయడం నేర్పాడు. అయితే, దొరికిపోతే దెబ్బలు కాయడం మా ... అంతేకాదు, మా వీధి రౌడీలు ... మమ్మల్ని కాపాడుతూ ఉండేవాళ్ళు.

ఇలాగుండగా ఒకసారి మా స్టీవెన్సు కొత్త ప్లాను చెప్పాడు. మేం ఒక సెట్ ఆఫ్ డేర్ డెవిలిష్ రాస్కెల్స్ కదూ? ఆ ప్లాను మాకు నచ్చింది ఆ సాయంత్రమే రోడ్డుమీద దూసుకు వస్తున్న కారుని చూసి రోడ్డుకి అడ్డం పడి పరుగెత్తాను నేను. అది మా ప్లాను మరి. మా నాయకుడి ఆదేశం మరి. చిన్న దెబ్బతో తగిలించుకోమని, మిగిలాది తను చూసుకుంటానని స్టీవెన్సు చెప్పాడు. అయితే ... మాంచి స్పీడులో వస్తున్న ఆ కారు డ్రైవరు సడన్ బ్రేకు వేయడం, ముందుచక్రం మడ్‌గార్డ్ నా కాలుని రాయడం, నేను పడిపోవడం — అన్నీ జరిగాయి.

ఇంత ఊహించని మా వాళ్ళు పారిపోయారు. నేను ఏడుస్తున్నాను. ఆ కారులోనించి ఈవెనింగ్ డ్రెస్‌లో ఉన్న ఒక పెద్ద మనిషి దిగారు. అదరాబాదరా వచ్చి, నలువేపులా చూసి ఎవరూ కనుపించక పోయేసరికి తనే కార్లో నన్ను కూలేసి, టౌన్ వేపు తిప్పేసేరు. హాస్పిటల్‌లో జాయిన్ చేసేసేరు.

నాకోసం మా వాళ్ళంటూ ఎవరూ రాలేదు. నే నెక్కడి వాణ్ణో ఆయనకి తెలియక నన్ను వివరా లడిగేరు. ఆ అడగడంలోని ఆదరణ, ఆప్యాయత నన్ను కదిలించాయి. అంతే! నా బతుకంతా ఆయన ముందు పరిచేసేను. ఆయన అంతా అర్థం చేసుకున్నారు. 'మీ ఇంటికి మీ అమ్మ దగ్గరికి నువ్వు వెళ్ళవా?' అని అడిగేరు. 'వెళ్ళను' అనేసేను. 'నాతో ఉంటావా? నేను నిన్ను బాగా చూస్తాను. చదివిస్తాను' అన్నారు. 'ఓ' అన్నాను.

అంతే! నా దారి మారిపోయింది. నాకూ, మా వీథికీ సంబంధం పూర్తిగా తెగిపోయింది. నేనూ, నా స్కూలూ, నా చదువూ, నా లోకం వేరయిపోయింది. మా అమ్మని చూస్తానని నే నెన్నడూ అనలేదు. అడగలేదు.

మంచి మంచి పుస్తకాలు చదువుతూంటే — ఎన్నెన్నో ప్రశ్నలు తల ఎత్తడం మొదలెట్టాయి. అంతేకాదు, మంచి చెడులను గురించిన ఆలోచనా మొదలయింది. నా చిన్నతనం నాకు నచ్చకపోయినా, నా తల్లిని చూడాలని నా కనిపిస్తోంది. అయితే, ఆ విషయం నా గాడ్ ఫాదర్‌తో అనలేదు. నేనే మా వీథిని వెతుక్కుంటూ బయలుదేరాను. మా అమ్మ దొరికింది. అదే ఇల్లు. దాదాపు అవే పరిసరాలు, అదే వాతావరణం.

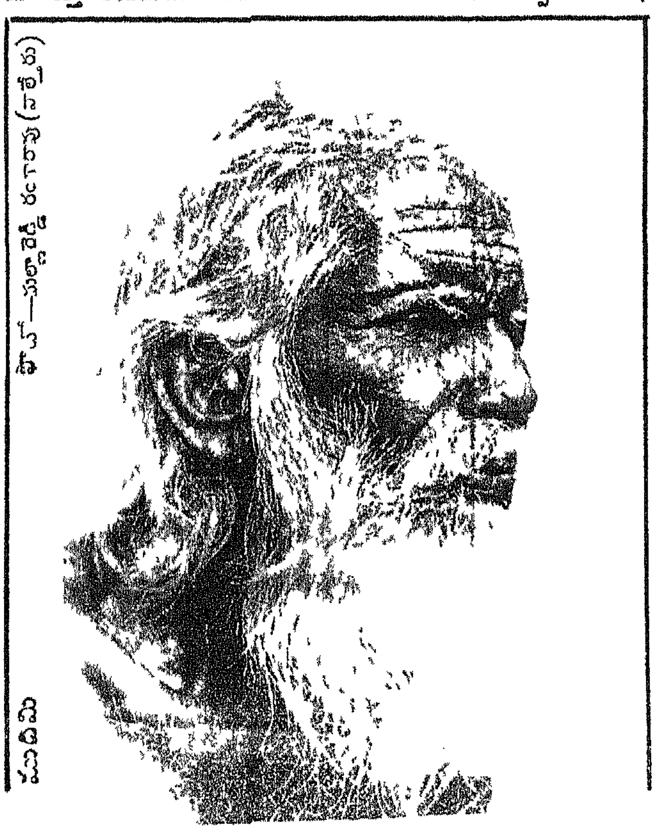

ఉచితం!
తల్లులకు మరియు గర్భవతులకు!

బిడ్డకు సంపూర్ణ పెరుగుదల కోసం ఆహారమిచ్చే సంబంధమైన ఉచిత ఫారెక్స్ చిన్న పుస్తకం.

డాక్టర్లు అంటున్నారు, 3 నెలలు దాటిన తరువాత, మీ బిడ్డకు సంపూర్ణ పెరుగుదలకు కావలెను ఘన ఆహారం.

మీ బిడ్డ యొక్క మొట్టమొదటి ఘన ఆహారం— ఫారెక్స్ గురించి పూర్తి వివరములను తెలుసుకోండి.

నేడే, తపాలా ఖర్చులకై 25 పై. తపాలా బిళ్లలను జతపరచి కూపన్‌ను డిపార్ట్‌మెంట్ A-S-B, పోస్టు బాక్స్-16558, బొంబాయి-400 025కు తపాలా ద్వారా పంపండి.
(ఏ భాషలో కావలెనో తెలపండి)

మీ పేరు: ____________________
(అచ్చు అక్షరములలో)

చిరునామా: ____________________
(అచ్చు అక్షరములలో)

____

బిడ్డ యొక్క వయస్సు: __________ కావలసిన భాష: __________

CMGF-40-232 TL

ఆ పిల్లలు, పెద్దల — అంతా అలానే ఉన్నారు. నా స్నేహితులు పెద్దవాళ్ళయితే మరింత మంది పిల్లలూ పుట్టుకొచ్చారు. రావ్! మా అమ్మ ఎలాగుండో తెలుసునా? షి ఈజ్ ఎ లెపర్. అంతే కాదు, నాకో చెల్లెలుంది, రావ్! నేను వాళ్ళ నొదిలేసే పరికి వాలుగేళ్ళది. త నిప్పుడు మా అమ్మని పోషిస్తోంది. ఏం చేసి? వ్యభిచారం చేసి. తనెలాగుంటుందో తెలుసా? చీరకట్టి, జడవేస్తే చిన్న రాత్రి నీ అమ్మాయిలా గుంటుంది. అదే అందం. కాని, అదే మొండి చెయ్యి, అదే బూర కాలున్నూ. రావ్! నే నెలా నిలబడ్డానో నాకే తెలియదు. నే నప్పటికీ రీసెర్చి చేస్తున్నాను. చిన్న ఉద్యోగం కూడా చేస్తున్నాను. నా గాడ్ ఫాదర్ నుంచి ఆయన ఆస్తిని నే నాశించలేదు, రావ్! మా అమ్మనీ, చెల్లినీ వచ్చిమన్నాను. 'మిమ్మల్ని నేను పోషిస్తాను. మీ రోగాలు బాగు చేయిస్తాను, వచ్చేయండి' అని బతిమాలాను.

కాని, వాళ్ళు రాలేదు, రావ్! రాము అనేసేరు. ఎందుకో తెలుసా? నా మీద పగ కొద్దీ కాదు. ఆ జీవితం పట్ల ప్రేమకొద్దీ కూడా కాదు. అంతే. నే నేడిచాను. మా అమ్మ మాటాడకుండా లేచి వెళ్ళిపోయింది. మా చెల్లెలేమందో తెలుసా? 'మేం రాలేం. ఎందుకంటే, నువ్వు వేరూ, మేము వేరున్నూ. మన మధ్య నున్నది రక్తానికి సంబంధించిన చుట్టరికం మాత్రమే. అయినా, నీ తండ్రీ, నా తండ్రీ ఒకరు కాకపోవచ్చు. అన్నా! మే మీ బతుక్కి అలవాటు పడిపోయాం. మరోలా బతకడం మాకు చేతకాదు. మేం అలా బతకలేం. ఈ మొండిచెయ్యి దాన్ని, ఈ బూరగాలు దాన్ని నీ చెల్లెలు అని నువ్వు చెప్పుకోగలవా? ఈ కుష్ఠు వ్యాధితో కుళ్ళిపోతున్న దాన్ని నీ తల్లి అని నువ్వు చెప్పుకోగలవా? అయినా, ఇక్కడి నుంచి నువ్వేం పొందావు గనుక, నీ నుంచి మే మేదైనా ఆశించేందుకు? నువ్వక్కడకు దాకు. మేం నీ దగ్గరకు రాము. మమ్మల్నొదిలి' అంది.

నేను వచ్చేసేను. అయినా, ఉండలేక పోయాను. నా తల్లి, నా చెల్లి, వాళ్ళ దుర్భరమైన బతుకు — నేనూ, నా బతుకూ, మధ్య నున్న అగాధం... తట్టుకోలేక పోయాను, రావ్, ఏం చేయాలి? తోచలేదు, రావ్! ఎవరూ ఏమీ చెయ్యలేని పరిస్థితి అది. తిరిగాను. తిరిగాను. తిరిగాను.

చివరికి రాజీకి వచ్చాను. నేను వాళ్ళని నా వాళ్ళు అని చెప్పుకోగలను. కాని, వాళ్ళు చెప్పుకోనివ్వరు. నేను రమ్మంటున్నాను, వాళ్ళు రారు.

అందుకని మరి వాళ్ళని రమ్మన లేదు. నేనే వెళ్ళేవాణ్ణి. ఒక్కనాడూ మా అమ్మ నాతో మాట్లాడలేదు. నా ఇల్లుకి కూడా రాలేదు. మా చెల్లి కూడా మొదట్లో విరోధించింది. రాను రాను నాతో మనస్సు విప్పి మాట్లాడుతోంది. నే నున్నంతసేపూ నాతోనే కూర్చుంటోంది. నవ్వుతూ, తుళ్ళుతూ మాట్లాడుతోంది. నే నిచ్చినవి సంతోషంగా పుచ్చుకొంటోంది. నాకు త్రాసి ఇస్తోంది. నేను వెళ్ళిపోయాక మళ్ళా మామూలు బతుకే! వాళ్ళు ఎందు కలా దాన్ని భరిస్తున్నారో మనకి అర్థం కాదు. అంతే."

ఆయన ఆగారు. క్రింద పడిన సిగరెట్టు పీకలకేసి చూశారు. నా కేసి చూశారు.

"మీ రెలా తట్టుకుంటున్నారు?"

"మనిషిని గనుక. మరేమీ చెయ్యలేను గనుక. అయితే, రావ్, ఆ నాటినుంచీ నా దారి మారిపోయింది. నా ఆదాయంలో పదోవంతు మాత్రం నా క్రింద ఖర్చు చేసుకుని, మిగిలింది అక్కడి పిల్లలకోసం ఖర్చు చేస్తున్నాను. వాళ్ళ తలిదండ్రుల అనుమతితో వాళ్ళని బోర్డింగ్ స్కూల్సులో చేర్పించి, వాళ్ళని మనుషులుగా తీర్చి దిద్దే ప్రయత్నం చేస్తున్నాను. రావ్! కనీసం అక్కడి పిల్లలు బాగుపడాలి. వాళ్ళ తల్లుల్లా వాళ్ళు పతితలు కాకూడదు. వాళ్ళ తండ్రుల్లా వాళ్ళు దొంగలు కాకూడదు. అది నా న్యాయం. అందుకే నేను పెళ్ళి చేసుకోలేదు కూడా."

ఆయన్ని వదిలేసి నేను వచ్చేసేను.

అయితే, నేనూ తనలాటి వాడినేనని, నా తల్లి ఒక హై క్లాసు వ్యభిచారిణే అనీ, ఆవిడే నన్ను గొప్పవాణ్ణి చేయాలనే ఆశతో చదివిస్తోందనీ నే నెందుకు ఆయనకు చెప్పలేకపోయాను! ఆయన చెప్పినట్లుగా నే నెందుకు నా హృదయాన్ని ఆయన ముందు విప్పలేకపోయాను? ఏ అదృశ్య శక్తి న న్నడ్డగించింది? ఏ భయం న న్నాపేసింది?

ఈ ప్రశ్నలకి సమాధానం?
హిపోక్రసీ! అంతేనా!

"చూడు, రావ్, ఇది ఇండియాకు మాత్రమే పరిమితమైన ప్రాబ్లెమ్ కాదు. అందరికీ ఉంది. అయితే, దీనికి పరిష్కారం లేదా అంటే ఉంది. ప్రభుత్వాలేమీ చెయ్యలేవు, రావ్! ఇది సోషియాలజిస్టులూ, సంఘంలోని ధనికులూ చెయ్యవలసిన పని. ఈ ప్రాబ్లెమ్‌ని మాథమాటికల్‌గా సాల్వ్ చేస్తే సొల్యూషనుండవచ్చు. ఉంటుంది. నే నదే ప్రయత్నిస్తున్నాను" అన్న ఆయన మాట నాకు కలకాలం గుర్తుండాలి కదూ?

ఉంటుంది.